

Κιλκισίου Βαρθολομαίος: «Η ελευθερία να συνεχίσουμε»

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Πολυανής και Κιλκισίου](#)



Το δημογραφικό ως ένα από τα σοβαρότερα και υπαρξιακά προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η Ελλάδα πραγματεύεται σε άρθρο με τίτλο «Η ελευθερία να συνεχίσουμε» που δημοσιεύει σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης ο [Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πολυανής και Κιλκισίου κ. Βαρθολομαίος](#).

Ο Μητροπολίτης επισημαίνει ότι η πληθυσμιακή συρρίκνωση δεν αποτελεί μόνο οικονομικό ή κοινωνικό ζήτημα, αλλά συνδέεται βαθύτερα με την αλλαγή των προτεραιοτήτων και του τρόπου ζωής της σύγχρονης κοινωνίας. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνει, «η οικογένεια, η προσφορά και η συλλογικότητα συχνά υποχωρούν μπροστά στο “εγώ”», ενώ «το “εμείς” δυσκολεύεται να βρει τη θέση του».

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πολυανής και Κιλκισίου κ. Βαρθολομαίος

υπογραμμίζει ότι η αντιμετώπιση του δημογραφικού δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο σε οικονομικά μέτρα και κρατικές παροχές. Πρόκειται, όπως αναφέρει, πρωτίστως για ζήτημα ανθρωπολογικό και πνευματικό, που απαιτεί επαναπροσδιορισμό της αντίληψης για την οικογένεια, την ευθύνη και την προσφορά.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνει στην ανάγκη επαναφοράς του «εμείς» και του «αριστοτελικού “μέτρου”», ενώ, από την ορθόδοξη οπτική, συνδέει την αναγέννηση της οικογένειας με τον Ευαγγελικό λόγο και την υπέρβαση του ατομισμού.

Κλείνοντας, ο Μητροπολίτης Πολυανής και Κιλκισίου χαρακτηρίζει το δημογραφικό «μεγάλη πρόκληση», αλλά ταυτόχρονα και «πρόσκληση» για αλλαγή στάσης ζωής. Η απάντηση, τονίζει, βρίσκεται στην ελευθερία του ανθρώπου, «το μεγαλύτερο δώρο του Θεού προς τον άνθρωπο», και στην υπεύθυνη αξιοποίησή της «με σύνεση, υπευθυνότητα και αγάπη».

Αναλυτικά το άρθρο του Μητροπολίτη Πολυανής και Κιλκισίου κ. Βαρθολομαίου:

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΝΑ ΣΥΝΕΧΙΣΟΥΜΕ

του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πολυανής & Κιλκισίου κ. Βαρθολομαίου

Ο Κωστής Παλαμάς, ο ένας εκ των δύο εθνικών μας ποιητών, έγραψε κάποτε πως «Η μεγαλοσύνη στα έθνη δε μετριέται με το στρέμμα, με της καρδιάς το πύρωμα μετριέται και με το αίμα». Το αίμα αυτό, με τριών χιλιάδων χρόνων παράδοση και ιστορία, είναι το έθνος των Ελλήνων. Ένα έθνος που φιλοτέχνησε, φιλοσόφησε, θρήσκεψε, διευρύνθηκε κι ύστερα πολεμήθηκε, σκλαβώθηκε και ξεριζώθηκε. Είμαστε ένας λαός που διαρκώς παλεύει αλλά και προκόβει, που απειλείται αλλά και αντέχει, που απογοητεύεται αλλά ελπίζει. Ωστόσο, τις τελευταίες δεκαετίες ζούμε σε μία ειρηνική και ευημερούσα συνθήκη, χωρίς τους πολέμους και την εξαθλίωση που βίωσαν οι προηγούμενες γενιές. Και πάλι, όμως, αυτή η συνθήκη δεν είναι απαλλαγμένη από κάθε αντίπαλο. Συμβιώνουμε- για να μην πω αναθρέφουμε- έναν εσωτερικό, έναν ύπουλο εχθρό: την πληθυσμιακή συρρίκνωση της πατρίδας μας. Το δημογραφικό αποτελεί, χωρίς αμφιβολία, το κρισιμότερο, υπαρξιακό πρόβλημα που απειλεί σήμερα την Ελλάδα. Βεβαίως, δεν πρόκειται για ένα καινοφανές ζήτημα ούτε για μια πρόσκαιρη δυσκολία. Είναι μια πραγματικότητα που διαμορφώνεται εδώ και δεκαετίες και πλέον έχει φθάσει σε οριακό σημείο.

Τα στατιστικά στοιχεία της πληθυσμιακής μας συγκρότησης είναι πράγματι αποκαλυπτικά. Σύμφωνα με την απογραφή του 2021, ο πληθυσμός της χώρας ανέρχεται σε 10.482.487 κατοίκους. Ενώ, όμως, επί δεκαετίες ο πληθυσμός αυξανόταν, από το 2011 και έπειτα οι καταγραφές παρουσιάζουν σταθερά πτωτική πορεία. Ακόμη πιο ανησυχητικό είναι ότι το 2022 καταγράφηκαν οι λιγότερες γεννήσεις των τελευταίων ενενήντα ετών. Οι γεννήσεις αυτές ήταν περίπου οι μισές σε σχέση με εκείνες του 1980. Εξίσου δυσοίωνες, άλλωστε, είναι και οι δημογραφικές προβλέψεις για το μέλλον, καθώς εκτιμάται ότι έως το 2100 η Ελλάδα μπορεί να έχει απωλέσει τουλάχιστον το 24% του σημερινού πληθυσμού της.

Η απειλή είναι μεγάλη και δεν είναι μελλοντική. Είναι παρούσα στο σήμερα! Εντούτοις, η διαπίστωση της υπάρξεώς της- για την οποία δεν διαφωνεί σχεδόν κανείς- δεν αρκεί ώστε να οδηγηθούμε στην αντιμετώπισή της. Το πραγματικό ερώτημα που πρέπει να μας απασχολήσει είναι η αιτία της.

Η συνηθέστερη απάντηση που δίδεται στον παραπάνω προβληματισμό κατευθύνεται στις σύγχρονες οικονομικές δυσκολίες. Είναι αλήθεια ότι η οικονομική ανασφάλεια σε συνδυασμό με το αυξημένο κόστος ζωής αποτελεί σημαντικό παράγοντα για ένα νέο ζευγάρι, που σκέφτεται να δημιουργήσει οικογένεια. Ωστόσο, η οικονομική εξήγηση του προβλήματος δεν αρκεί από μόνη της, καθώς η δημογραφική συρρίκνωση συνεχίστηκε- και μάλιστα επιταχύνθηκε- και κατά τα τελευταία χρόνια, όταν η χώρα άφησε πίσω της τις συνθήκες της οξείας οικονομικής ύφεσης που μας δοκίμασαν την περασμένη δεκαετία.

Αξίζει, ωστόσο, στο σημείο αυτό, να αναλογιστούμε την εμπειρία των πατεράδων και των παππούδων μας. Οι άνθρωποι του Μεσοπολέμου και της μεταπολεμικής περιόδου, μέσα σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, με στερήσεις βασικών αγαθών και με μια χώρα που μάτωνε για να βγάλει από τις λάσπες δύο Παγκοσμίων Πολέμων τα συντρίμια της, δημιουργούσαν πολύτεκνες οικογένειες και αύξαναν σταθερά και ταχύτατα την πυκνότητα των κατοίκων της χώρας. Η οικονομική τους κατάσταση ασφαλώς δεν ήταν καλύτερη από τη σημερινή, αλλά μακράν χειρότερη. Τι έχει, λοιπόν, αλλάξει; Γιατί η ελληνική κοινωνία άνθισε πληθυσμιακά στην πιο εμπερίστατη κατάσταση που έχει βρεθεί κατά τη σύγχρονη ιστορία της, αλλά απειλείται σχεδόν με εξαφάνιση στην περίοδο της μεγαλύτερης αφθονίας που, επίσης, έχει βρεθεί ποτέ ιστορικά;

Η απάντηση βρίσκεται, σε μεγάλο βαθμό, στην αλλαγή του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τη ζωή και τις προτεραιότητές μας. Ζούμε σε μια εποχή ταχύτητας, ιλιγγιώδους τεχνολογικής ανάπτυξης, έντονου ατομικισμού και διαρκούς επιδίωξης της προσωπικής οικονομικής εξασφάλισης. Η οικογένεια, η

προσφορά και η συλλογικότητα συχνά υποχωρούν μπροστά στο «εγώ». Το «εμείς» δυσκολεύεται να βρει τη θέση του σε έναν κόσμο όπου η προσωπική επιτυχία και η ατομική ευημερία προβάλλονται ως ύψιστες αξίες. Η καθημερινή στόχευση του κέρδους, της καριέρας και της υλικής ευωχίας αποξενώνουν τον άνθρωπο από το «συνανήκειν», από την κοινωνία την ίδια.

Εδώ ακριβώς βρίσκεται και η βαθύτερη διάσταση του δημογραφικού προβλήματος. Δεν είναι μόνο ζήτημα αριθμών, οικονομικών κινήτρων ή κρατικών παροχών. Είναι πρωτίστως ζήτημα ανθρωπολογικό και πνευματικό. Είναι ζήτημα του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τον άνθρωπο και την οικογένεια. Διότι, η ζωή μας χαρακτηρίζεται περισσότερο από κάθε άλλο από την απώλεια του μέτρου. Η τεχνολογία, που θα μπορούσε να μας απελευθερώσει, συνηθέστερα μας δεσμεύει. Το αυξημένο προσδόκιμο ζωής δεν συνοδεύεται από περισσότερο διαθέσιμο χρόνο για όσα πραγματικά αξίζουν. Ακόμη και μέσα στην οικογένεια, η διαρκής παρουσία των ηλεκτρονικών συσκευών και η δυσκολία ή, συχνότερα πλέον, η παραίτηση από την προσπάθεια επιβολής ορίων στα παιδιά σε σχέση με τη χρήση τους αποτελούν ενδεικτικά συμπτώματα μιας ευρύτερης σύγχυσης προτεραιοτήτων και φόβου απέναντι στην ευθύνη.

Επομένως, το δημογραφικό πρόβλημα δεν θα αντιμετωπιστεί μόνο με οικονομικά μέτρα, όσο αναγκαία και αν είναι αυτά για τη στήριξη των οικογενειών. Η ουσιαστική αλλαγή πρέπει να ξεκινήσει από τον ίδιο τον άνθρωπο. Για τον σκοπό αυτό, χρειάζεται να επαναπροσδιορίσουμε και να ανανοηματοδοτήσουμε την αντίληψή μας για την οικογένεια, για την ευθύνη και για την προσφορά. Χρειαζόμαστε το αριστοτελικό «μέτρο», την ορθή ιεράρχηση των σκοπών μας και την επαναφορά του «εμείς» στη θέση που του αξίζει. Για την Ορθοδοξία, αυτός ο επαναπροσδιορισμός, αυτή η ανασυγκρότηση, περνά μόνο μέσα από τον Ευαγγελικό λόγο, ο οποίος καλεί τον άνθρωπο να υπερβεί τον ατομισμό και να στραφεί προς τον πλησίον. Καλεί, επίσης, τον πιστό να αντιμετωπίσει τον γάμο ανδρός και γυναικός όχι ως μία κοινωνική σύμβαση με χαρακτηριστικά εθιμικής επιβολής, αλλά ως αυτό που πραγματικά είναι: ως το πεδίο αγαπητικής συνυπάρξεως και συνεργασίας δύο συμπληρωματικών ανθρώπων, με σκοπό την τήρηση των εντολών του Τριαδικού Θεού, τη διαιώνιση του πληρώματος της Εκκλησίας Του και, τελικά, την κληρονόμηση της Βασιλείας Του.

Ο αγώνας που έχουμε μπροστά μας είναι πράγματι δύσκολος και ο δρόμος ανηφορικός. Δεν πρέπει, όμως, ούτε να ολιγοψυχούμε αλλά ούτε και να αδρανούμε. Η αισιοδοξία δεν μπορεί να είναι η αφελής προσδοκία ότι «κάποια στιγμή όλα θα αλλάξουν». Πρέπει να γίνει συνείδηση και κίνητρο για αυτενέργεια. Αν ο καθένας μας, δηλαδή, εργαστεί πάνω στον εαυτό του, αν αναθεωρήσει τις προτεραιότητές του και αναζητήσει ξανά το νόημα της οικογένειας και της κοινότητας μέσα από

όσα διδάσκει η Εκκλησία μας, τότε μπορούμε να ελπίζουμε σε μια διαφορετική πορεία. Με άλλα λόγια, το δημογραφικό είναι μια μεγάλη πρόκληση, αλλά είναι ταυτόχρονα και μια πρόσκληση. Μία πρόσκληση να αναλογιστούμε τι πραγματικά αξίζει στη ζωή μας, ποιος είναι ο σκοπός της χωικής μας ύπαρξης. Η απάντηση στα ερωτήματα αυτά βρίσκεται στον ίδιο τον άνθρωπο, στη σκέψη, στην ψυχή και στις επιλογές του. Βρίσκεται, δηλαδή, στο μεγαλύτερο δώρο του Θεού προς τον άνθρωπο: την ελευθερία. Είμαστε ελεύθεροι να στρέψουμε το πηδάλιο της ζωής μας προς όποια κατεύθυνση θέλουμε. Αυτή είναι η πολύτιμη εργαλειοθήκη που όλοι διαθέτουμε. Μας μένει μόνο να τη χρησιμοποιήσουμε με σύνεση, υπευθυνότητα και αγάπη.